

Schemaläggningen på Sveriges läkarprogram

En kartläggning över hur Sveriges
läkarstudenter schemaläggs

INNEHÅLL

Förord	3
Bakgrund.....	4
Metod	5
<i>Framtagande av sammanställningsfrågor.....</i>	<i>5</i>
Resultat.....	6
<i>Hur många timmar är läkarstudenter schemalagda i genomsnitt per kurs?6</i>	<i>6</i>
<i>Vilken är den maximala schemaläggningsen tidsmässigt? .....</i>	<i>7</i>
<i>Finns det schemalagd självstudietid/ingår det självstudier i schemaläggningsen? .....</i>	<i>8</i>
<i>Hur många schemalagda timmar är obligatoriska (i snitt)? Hur stor andel av de obligatoriska timmarna är på obekväma arbetstider? (Enligt Läkarförbundet får ordinarie arbetstid förläggas mellan 07:00-21:00). .....</i>	<i>9</i>
<i>Hur långt i förtid erhåller studenterna exakt schema för veckan?.....</i>	<i>12</i>
<i>Finns det skoldagar som är längre än 8 timmar? Om ja, hur ofta?.....</i>	<i>13</i>
<i>Äger olika moment rum på olika platser på studieorten? Har man tid att hinna mellan olika undervisningsmoment? .....</i>	<i>15</i>
<i>Antal schema: Hur många scheman har läkarstudenten att förhålla sig till? .....</i>	<i>16</i>
<i>Jourer: Hur många jourer förväntas studenten genomföra under kursen? Är jourerna schemalagda utöver ordinarie schemalagd tid? Är det krav på att gå jour på helger/nätter? .....</i>	<i>17</i>
<i>Dygns- och veckovila: Arbetstagare ska enligt arbetstidslagen ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila per 24-timmarsperiod och 36 timmars sammanhängande veckovila per sjudagarsperiod – uppfylls detta under de kliniska placeringarna? Om nej, specificera i vilken utsträckning detta förekommer. ....</i>	<i>19</i>
<i>Hur ser terminstiderna ut? .....</i>	<i>20</i>
<i>Finns det inläsningstid inför tentamen?.....</i>	<i>21</i>
<i>Finns det schemalagda dagar för att ta ikapp missade obligatoriska moment? .....</i>	<i>22</i>
Kommentarer från OmSiS	23
Diskussion.....	24
<i>Schemaläggning och psykisk ohälsa .....</i>	<i>24</i>
<i>Återhämtning och studietid.....</i>	<i>25</i>
<i>Jourverksamhet.....</i>	<i>25</i>
<i>Antal schema och när de erhålles .....</i>	<i>26</i>
<i>Styrkor och svagheter.....</i>	<i>26</i>
Avslutande reflektion	27
Referenser	28
Bilaga 1. Frågor som användes vid kartläggningen.	29
Bilaga 2. Vilka kurser som kartlades	30

Författare: Elin Ekdahl, ledamot Sveriges läkarförbund Student
Stockholm 2019

Förord

Sveriges läkarförbund Student (SLF Student) har under våren 2019 genomfört en kartläggning över hur läkarstudenter i Sverige schemaläggs. Undersökningen genomfördes eftersom det tidigare har rapporterats att svenska läkarstudenter i stor utsträckning lider av psykisk ohälsa och detta har varit ett led i utredningen av faktorer som kan spela en roll i detta.

Målgruppen för kartläggningen var läkarstuderande på kliniska terminer vid svenska universitet. Kartläggningen baserades på ett formulär med frågor (se bilaga 1). Kartläggningen kommer ligga till grund för ett dokument med riktlinjer över hur svenska läkarstudenter bör schemaläggas vid införandet av den nya läkarutbildningen.

Bakgrund

Under 2019 skulle Sveriges läkarförbund Student i enlighet med verksamhetsplanen kartlägga hur Sveriges läkarstudenter schemaläggs. I detta ingår flera aspekter av schemaläggning, såsom hur många timmar per vecka schemaläggs studenter i snitt, vilket antal schema som läkarstudenterna måste hålla ordning på samtidigt, skillnader mellan lärosäten med mera.

Under 2017 genomförde SLF Student en enkät- och intervjuundersökning med fokus på psykisk ohälsa bland läkarstudenter vid de sju svenska universitet som bedriver läkarutbildning. (1) I denna undersökning framkom det, primärt från studenter på de kliniska terminerna, att en stor arbetsbörda har visat sig vara en starkt bidragande faktor till den utbredda psykiska ohälsan bland läkarstudenter. Dessutom innebär svårtolkade scheman i dagsläget en administrativ börda för studenter på flera lärosäten.

Enligt Arbetstidslagen ska arbetstagare ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila per 24-timmarsperiod och 36 timmars sammanhängande veckovila per sjudagarsperiod. Den ordinarie arbetstiden får enligt denna lag högst uppgå till 40 timmar i veckan. Individer har även enligt arbetstidslagen rätt till sitt schema minst två veckor i förväg.

I resultatet presenteras kommentarer från Ordförandekonventet för Medicine Studenter i Sverige (OMSiS), som är en sammanslutning av de råd som utbildningsbevakar läkarutbildningen vid samtliga medicinska fakulteter. Frågan lyftes av SLF Students representanter i OMSiS under 2018 och de medicinska råden från två orter har valt att kommentera hur de upplever schemaläggningen på lärosätet de är verksamma vid.

Metod

Framtagande av sammanställningsfrågor

För att kunna kartlägga hur läkarstudenter på svenska universitet schemaläggs valdes det att avgränsa kartläggningen till enbart de kliniska terminerna. Varje ledamot i SLF Students förbundsstyrelse fick i uppdrag att välja två kliniska terminer på sin studieort. En termin som av studenterna uppfattas som medelsvår schemamässigt samt en termin som av studenterna uppfattas som svår schemamässigt. Varje ledamot erhöll sedan ett dokument med frågor (se bilaga 1) som ledamoten, med hjälp av sin lokala SLF Student-styrelse skulle besvara.

Frågorna som användes för kartläggningen är utformade att täcka såväl hur många timmar läkarstudenter schemaläggs i Sverige men också andra aspekter, exempelvis hur stor andel av de schemalagda timmarna som är syftade till självstudier, hur långt i förväg studenterna erhåller schemat eller hur många skoldagar som är längre än 8 timmar med mera (se bilaga 1).

Frågorna som användes för kartläggningen är utformade att täcka såväl hur många timmar läkarstudenter schemaläggs i Sverige men också flera andra aspekter. Exempel på andra frågor som besvaras är hur stor andel av de schemalagda timmarna som är syftade till självstudier, hur långt i förväg studenterna erhåller schemat, hur många skoldagar som är längre än 8 timmar med mera, (se bilaga 1).

Tabell 1. Vilka terminer där schemalaggnings kartlades på respektive ort

Lärosäte	Terminer som granskades
Göteborg	Termin 6 och termin 8 (HT-18)
Örebro	Termin 7 och termin 8 (HT-18)
Linköping	Termin 8 och termin 11 (HT-18)
Umeå	Termin 6 och termin 8 (HT-18)
Lund	Termin 7 och termin 8 (HT-18)
Uppsala	Termin 6 och termin 8 (VT-19)
Stockholm	Termin 6 (VT-19) och termin 7 (HT-18)

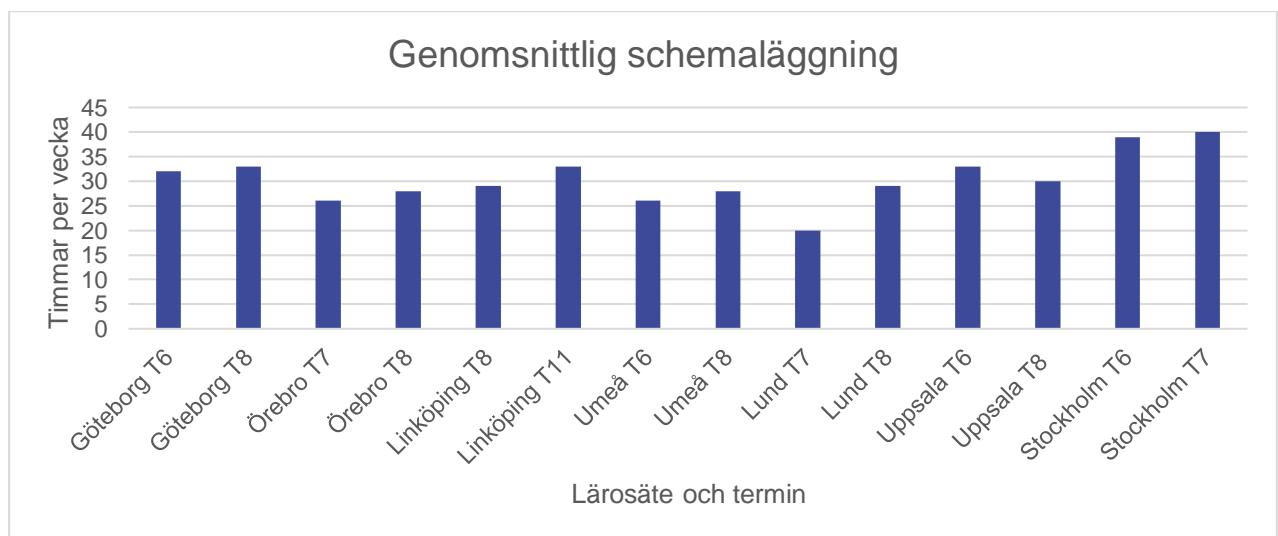
Lista över terminernas respektive kursinnehåll för respektive lärosäte återfinns i bilaga 2.

Resultat

Hur många timmar är läkarstudenter schemalagda i genomsnitt per kurs?

Hur mycket läkarstudenter schemaläggs i snitt varierar mellan orterna. Maximal genomsnittlig schemaläggning har läkarstudenterna i Stockholm på termin 7, som schemaläggs i snitt 40 timmar per vecka (t/vecka). Minst schemaläggs läkarstudenterna på termin 6 i Lund ett genomsnitt på 20 t/vecka.

Diagram 1. Antal schemalagda timmar per vecka i genomsnitt.

Tabell 2. Antal schemalagda timmar per vecka i genomsnitt

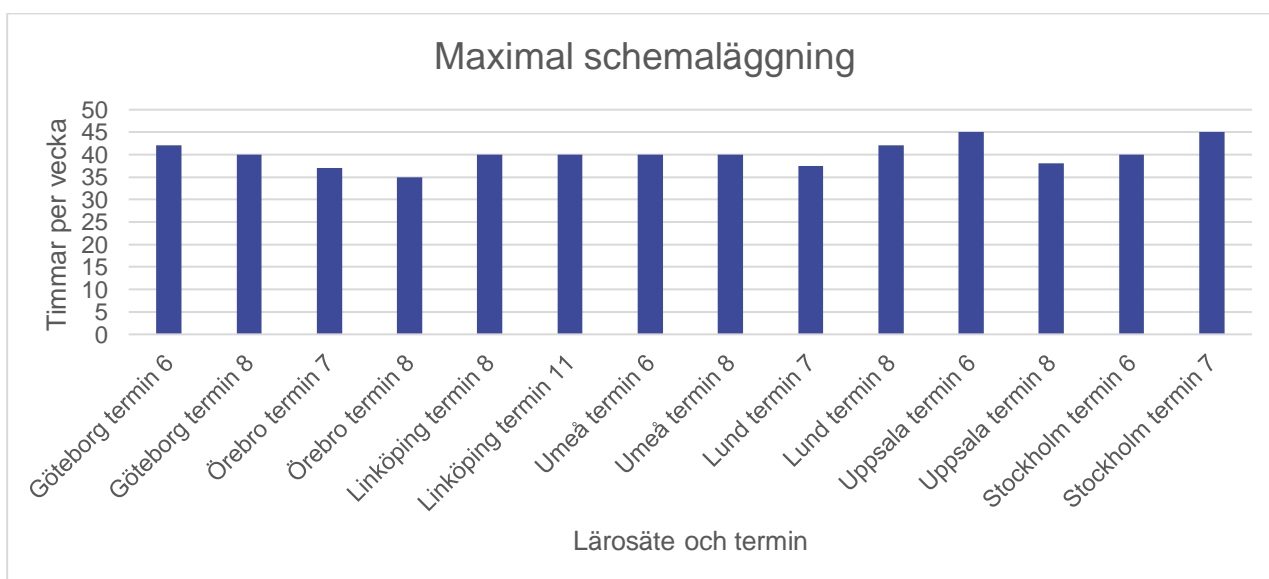
Lärosäte och termin	Antal schemalagda timmar per vecka i genomsnitt
Göteborg termin 6	32 t
Göteborg termin 8	33 t
Örebro termin 7	26 t
Örebro termin 8	28 t
Linköping termin 8	29 t
Linköping termin 11	32 t
Umeå termin 6	26 t
Umeå termin 8	29 t
Lund termin 7	20 t
Lund termin 8	29 t
Uppsala termin 6	33 t

Uppsala termin 8	29 t
Stockholm termin 6	39 t
Stockholm termin 7	40 t

Vilken är den maximala schemaläggningen tidsmässigt?

Mellan både lärosäte och termin ses en variation i hur många timmar läkarstudenterna maximalt är schemalagda. En majoritet av de medicinska fakulteterna klarar kraven på max 40 t/vecka, men det finns undantagsfall. Exempel på undantag är på termin 6 vid Göteborgs universitet, där studenterna schemaläggs som mest 42 t/vecka. Även vid Lunds universitet schemaläggs studenterna på termin 8 maximalt 42 t/vecka. Ett annat exempel är Karolinska Institutet, där läkarstudenterna på termin 8 som mest schemaläggs 45 t/vecka, liksom studenterna på termin 6 vid Uppsala Universitet.

Diagram 2. Maximal schemaläggning under en vecka.

Tabell 3. Antal timmar per vecka vid maximal schemaläggning.

Lärosäte och termin	Antal timmar per vecka vid maximal schemaläggning
Göteborg termin 6	42 t
Göteborg termin 8	40 t
Örebro termin 7	37 t
Örebro termin 8	35 t
Linköping termin 8	40 t
Linköping termin 11	40 t
Umeå termin 6	40 t
Umeå termin 8	40 t
Lund termin 7	37,5 t
Lund termin 8	42 t
Uppsala termin 6	45 t
Uppsala termin 8	38 t
Stockholm termin 6	40 t
Stockholm termin 7	45 t

Finns det schemalagd självstudietid/ingår det självstudier i schemaläggningen?

På läkarprogrammet vid Göteborgs universitet har enstaka delkurser avsatt tid i schemat med rubriken självstudier. På kursen Invärtesmedicin på termin 6 återfinns ett genomsnitt på 4 timmar avsatt för självstudietid per vecka, med en variation på 0 - 12 t/vecka under terminen. Även på kirurgikursen på termin 8 har vissa delkurser avsatt självstudietid, men inte alla.

I Örebro är det från kursledningens sida tänkt att studenterna utöver schemalagd tid ska fylla upp tiden till 40 t/vecka med självstudier. Denna självstudietid finns inte inskriven i schemat men informationen ges under kursintroduktionen. Självstudier innebär då exempelvis förberedelse för obligatoriska grupparbeten som äger rum varje vecka under de kliniska placeringarna.

Under termin 8 i Umeå har vissa block schemalagd självstudietid men inte alla. Under vissa delkurser antas det att all tid som inte är schemalagd är självstudietid. På termin 6 i Umeå finns det ibland en lucka på fredag eftermiddag som benämns "reservtid" – i övrigt finns inga luckor i schemat.

Vid läkarprogrammet i Linköping, Lund samt i Stockholm på termin 7 finns det på undersökta terminer i schemat ingen schemalagd självstudietid. I Stockholm finns det på termin 6 schemalagd självstudietid under teoriblocken, men inte under de kliniska placeringarna.

Inte heller på termin 6 i Uppsala finns självstudietid inlagt i schemat. Däremot har Uppsala Universitet infört den s.k. "32-timmarsveckan", som innebär att man inte ska vara schemalagd mer än 32 timmar per vecka. Då är tanken att man alltså har 8 h för självstudier. (32 + 8 = 40 timmar, dvs normal arbetsvecka).

Under de kliniska placeringarna på termin 8 i Uppsala finns det i regel en rättighet att ta ut en för- eller eftermiddag för självstudier. Det är den enskilde studentens ansvar och vid händelse att det inte tas ut, når schemalagningen 40 timmar per vecka. Under delar av de teoretiska segmenten av kursen finns det schemalagd tid för självstudier, men de utgör ett undantag.

Tabell 4. Schemalagd självstudietid.

Lärosäte och termin	Finns schemalagd självstudietid?	Om ja, ungefär hur mycket?
Göteborg termin 6	Ja	I genomsnitt 4 t /vecka
Göteborg termin 8	Ibland	Ej kvantifierbart
Örebro termin 7	Nej	-
Örebro termin 8	Nej	-
Linköping termin 8	Nej	-
Linköping termin 11	Nej	-
Umeå termin 6	Ibland	Ej kvantifierbart
Umeå termin 8	Ibland	Ej kvantifierbart
Lund termin 7	Nej	-
Lund termin 8	Nej	-
Uppsala termin 6	Nej	-
Uppsala termin 8	Ibland	Ej kvantifierbart
Stockholm termin 6	Ibland	Ej kvantifierbart
Stockholm termin 7	Nej	-

Hur många schemalagda timmar är obligatoriska (i snitt)? Hur stor andel av de obligatoriska timmarna är på obekväma arbetstider? (Enligt Läkarförbundet får ordinarie arbetstid förläggas mellan 07:00-21:00).

Göteborg: I Göteborg på termin 6 är studenterna schemalagda med obligatorisk närvaro i genomsnitt 26 timmar per vecka i kursen i Invärtesmedicin samt i genomsnitt 8 timmar per vecka under Biomedicinsk fördjupning III. Av dessa timmar har läkarstudenterna som läser kardiologi vid Sahlgrenska 1 h obekvämt arbetstid. Den obligatoriska schemalagningen är i genomsnitt 26 timmar per vecka även på kirurgikursen under termin 8. Vid 3 tillfällen på termin 8 är läkarstudenterna obligatoriskt schemalagda på obekvämt arbetstid: två helgjurer samt en kvällsjour som slutar ungefär klockan 22:00. Totalt ca 11 timmar med obligatorisk närvaro på obekvämt arbetstid under termin 8.

Örebro: På termin 7 i Örebro är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro ca 22 timmar per vecka. Den obligatoriskt schemalagda tiden ligger uteslutande under kontorstid med undantag för de studenter som valt att ta igen frånvaro från ordinarie praktiktid genom kvälls- eller nattjour. På termin 8 är den genomsnittliga obligatoriska schemalagda tiden är ca 23 timmar per vecka. Då är praktik, tid förlagd på universitetet och tid för tentamen inräknad. Den obligatoriskt schemalagda tiden ligger uteslutande under kontorstid med undantag för kirurgiska kliniken på Universitetssjukhuset Örebro som i några fall placerade studenter med operationsjour under kväll/natt, men det har i dessa fall funnits tydliga direktiv i schemat om att det går att byta mot ett eftermiddagspass.

Linköping: I Linköping på termin 8 är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro på kurserna i Allmän Kirurgi, Akut/Allmän Internmedicin, Akutmedicin samt under vårdcentralsplaceringen 30 timmar per vecka, under teoriveckorna 20 timmar per vecka. Läser man Akutmedicin vid Linköpings Universitetssjukhus kan man schemaläggas dygnet runt, även nattetid; totalt ca 2 nattpass under den två veckor långa placeringen.

På termin 11 är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro på kursen i Anestesi 30 timmar per vecka, varav 1 timme på obekvämt arbetstid. Under kursen i Obstetrik/gynekologi är det i genomsnitt 30 timmar per vecka varav ca 11 timmar kan vara på obekvämt arbetstid då man går nattpass med barnmorska. Under barnkursen är det 30 timmar per vecka, varav ca 6 timmar på obekvämt arbetstid under nattpass; detta går dock under barnkursen att byta mot kvällsjour eller helg. I genomsnitt 4 timmar per vecka är obligatoriskt under teoriveckor.

Umeå: På termin 6 är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro under klinikveckorna (12 veckor) ca 32 timmar per vecka, under UGL-veckan (1 vecka) är 40 timmar obligatoriska. Under de teoretiska veckorna (4 veckor) är ca 4 timmar/vecka obligatoriska. Under 3 veckor är ingenting obligatoriskt bortsett från praktiskt och teoretiskt prov. Som mest är läkarstudenten obligatoriskt schemalagd 2 timmar på obekvämt arbetstid under terminen.

På termin 8 är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro ca 23 timmar per vecka. Ingen schemaläggning på obekvämt arbetstid.

Lund: På termin 7 i Lund är det som mest 19 timmar per vecka med obligatorisk närvaro. På termin 8 är det som mest 26 timmar per vecka med obligatorisk närvaro. Vid kvälls- och helgjour kan läkarstudenten vara schemalagd på obekvämt arbetstid, antal timmar är ej kvantifierbart.

Uppsala: I Uppsala på termin 6 är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro ca 23 timmar per vecka. Under terminen är 2 timmar av dessa på obekvämt arbetstid. Däremot kunde man ibland välja mellan att gå kvälls- eller helgjour. Om läkarstudenten valt helgjour istället för kvällsjour på en vardag ökar antalet timmar på obekvämt arbetstid.

På termin 8 i Uppsala är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro under kursen Barn- och utvecklingsmedicin 28 timmar per vecka och under kursen Klinisk medicin ca 30 timmar

per vecka vid praktik. På kursen i Klinisk medicin är minst 1 timme förlagd på obekvämt arbetstid. För läkarstudenterna med helgjour blev det fler timmar på obekvämt arbetstid.

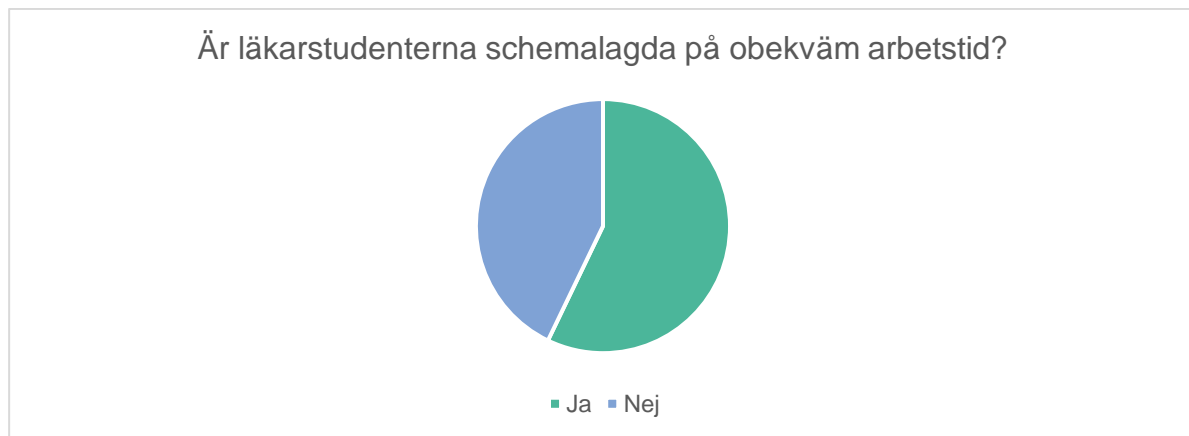
Stockholm: På termin 6 i Stockholm är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro ca 39 timmar per vecka under verksamhetsförlagd utbildning, under Infektionskursen ca 9 timmar per vecka obligatoriskt, under Dermatologikursen ca 8 timmar per vecka. Inget obligatoriskt på obekväma arbetstider.

På termin 7 i Stockholm är den genomsnittliga tiden för obligatorisk närvaro 40 timmar per vecka. Är man placerad på Danderyds sjukhus har man 8 kvällsjourer då man är schemalagd till klockan 22-23 på kvällen, då ca 16 timmar på obekvämt arbetstid. Är man placerad på Södersjukhuset har man 1 nattpass på terminen, ca 11 timmar på obekvämt arbetstid.

Tabell 5. Genomsnittlig obligatorisk schemaläggning.

Lärosäte och termin	Antal obligatoriska timmar i genomsnitt per vecka	Obligatorisk schemaläggning på obekvämt arbetstid?
Göteborg termin 6	26 t/vecka under Invärtesmedicin I 8 t/vecka under Biomedicinsk fördjupning II	Ja
Göteborg termin 8	26 t/vecka	Ja
Örebro termin 7	22 t/vecka	Nej
Örebro termin 8	23 t/vecka	Ibland
Linköping termin 8	30 t/vecka, ca 20 t/vecka under föreläsningsveckor	Ja
Linköping termin 11	30 t/vecka, under teoriveckor ca 4 t/vecka	Ja
Umeå termin 6	32 t/vecka under kliniska placeringar, under teoriveckor ca 4 t/vecka.	Ja
Umeå termin 8	23 t/vecka	Nej
Lund termin 7	19 t/vecka	Ja
Lund termin 8	26 t/vecka	Ja
Uppsala termin 6	23 t/vecka	Ja
Uppsala termin 8	30 t/vecka under Klinisk medicin, 28 t/vecka under Barn och utvecklingsmedicin	Ja
Stockholm termin 6	39 t/vecka under kliniska placeringar, 9 t/vecka under Infektion, 8 t/vecka under Dermatologi.	Nej
Stockholm termin 7	40 t/vecka.	Ja

Diagram 3. Är läkarstudenter schemalagda på obekväm arbetstid?

Hur långt i förtid erhåller studenterna exakt schema för veckan?

Det råder stor variation såväl mellan som inom lärosätena hur långt i förtid studenterna erhåller exakt schema. Detta presenteras ort för ort, för tydlighetens skull.

Göteborg: Termin 6 i Göteborg startar med en två veckor lång kurs i biomedicinsk fördjupning. För denna finns schema tillgängligt två veckor innan kursstart. Det finns totalt två schema för kursen. Därefter startar kursen Invärtesmedicin I, som är indelad i 13 block. 6/13 block följer riktlinjerna och exakt schema finns tillgängligt senast två veckor innan kursstart uppladdat som en pdf-fil på läroplattformen. För 7/13 block på termin 6 i Göteborg erhålls exakt schema samma dag som blocket startar.

På termin 8 i Göteborg läser läkarstudenterna kursen i kirurgi, som är indelad i 11 olika block, varav för 6 block finns exakt schema tillgängligt på läroplattformen två veckor innan blocket startar. För 5 block erhålls exakt schema samma dag som den specifika veckan startar. Övriga schema under termin 8, såsom föreläsningsschema, ramschema med mera finns tillgängligt mer än 2 veckor innan kursstart.

Örebro: Hur långt innan läkarstudenterna på termin 7 och 8 på Örebro universitet får exakta schema varierar mycket, beroende på vilken praktikort och vilken klinik läkarstudenten är placerad på. På den placering med bäst framförhållning erhåller studenten såväl ramschema som individuellt schema en månad i förväg. På den placering med sämst framförhållning erhålles schema samma dag som praktiken börjar. I vissa fall erhöles enbart ett muntligt ramschema, det vill säga studenterna erhöles inget fysiskt schema för praktiken. På övriga placeringar har schema skickats ut ca en vecka innan första praktikdagen. Schemat för de veckor förlagda på campus finns för såväl T7 som T8 tillgängliga och närmast kompletta 2-3 veckor innan kursstart. Det har förekommit att förändringar gjorts i schemat för campusveckorna har ändrats två dagar innan den aktuella dagen.

Linköping: Såväl på termin 8 som 11 vid Linköpings universitet erhålls detaljschema för läkarstudenten i 1-4 veckor innan kursstart, oftast ca 2 veckor innan. På vissa orter erhåller studenterna dock detaljschema först dagen som placeringen började. Allt schemalagt på campus läggs ut på TimeEdit runt 2 månader innan terminsstart.

Umeå: På termin 6 vid Umeå universitet varierar det när schemat kommer ut. Generellt finns schemat tillgängligt ca 2 veckor innan. Det händer dock att schemat ändras med mycket kort varsel – mindre än 1 vecka i förväg. Under termin 8 varierar det också mycket. Vissa kliniker delar ut färdigt schema 1-3 veckor innan start medan vissa kliniker ger ut detaljschema samma dag som man kommer dit. Det varierar också mellan olika grupper på samma klinik.

Lund: I Lund får läkarstudenten all information på ett schema innan terminen börjar, efter att man är registrerad. Det är ett skraddarsytt schema på TimeEdit där det står tider, handledare med mera.

Uppsala: På termin 6 i Uppsala varierar det när man får schemat, allt mellan att man får schemat första dagen på sin placering till att schemat fanns tillgängligt redan vid terminsstart trots att det gäller en placering i terminens slut. Generellt erhåller man sitt exakta schema väldigt sent, ofta under sin första dag på placeringen.

Under termin 8 erhålls terminsschema två veckor innan terminsstart, medan de flesta schema för VFU och schema på blockveckor erhålls samma dag som schemat börjar gälla.

Stockholm: För såväl termin 6 som termin 7 varierar det både mellan sjukhus som mellan placeringar. Generellt är schemat tillgängligt mer än 2 veckor i förväg, men ibland erhålles det inte förrän i veckoslutet/helgen innan placeringen ska börja.

Finns det skoldagar som är längre än 8 timmar? Om ja, hur ofta?

På läkarprogrammet i Göteborg finns det skoldagar längre än 8 timmar totalt 5 gånger under såväl termin 6 som termin 8. Samtliga i samband med kvällsjourer. Det är också något beroende av vilket sjukhus man har sin praktik på. Har man sina placeringar vid Östra sjukhuset på termin 6 är det 3 tillfällen, medan om man är placerad på Sahlgrenska Universitetssjukhuset är det 5 tillfällen.

I Linköping under termin 8 kan man under sin placering på akutmottagningen vid Linköpings sjukhus få ett nattpass på 10 timmar. Under termin 11 kan man under anesthesiplaceringen på vissa sjukhus överstiga 8 timmars skoldag vid jour; skoldagen är då 13,5 timmar lång. Under obstetrik och gynekologi-kursen har läkarstudenten 1-2 skoldagar under 4 veckor som är längre än 8 timmar; detta är nattpass på ca 11 timmar.

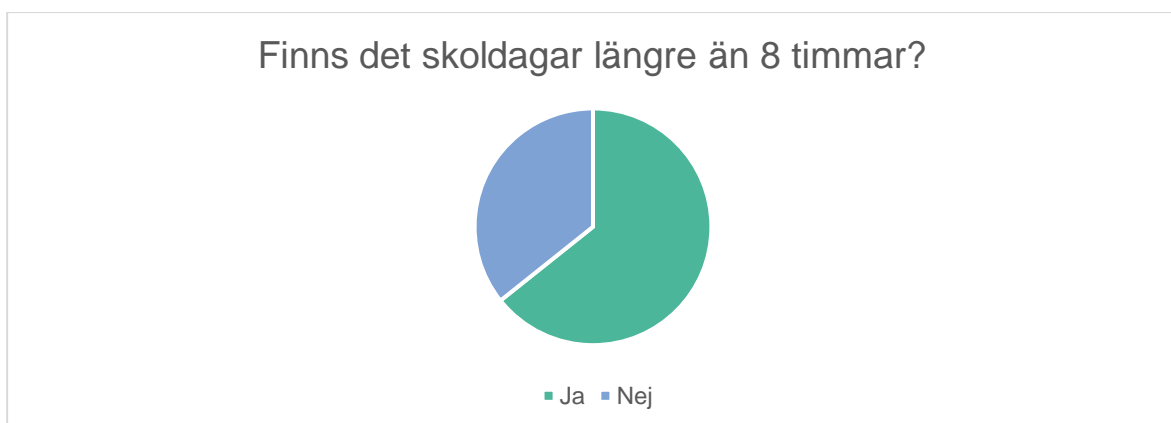
I Lund har läkarstudenterna på termin 7 en skoldag längre än 8 timmar, och på termin 8 är det totalt 3 skoldagar. På termin 6 i Uppsala fanns det vid två tillfällen skoldagar längre än 8 timmar, då i samband med kvällsjour efter ordinarie skoldag. Man var då schemalagd 07:30-22:00. Likaså i Stockholm på undersökta terminer finns det skoldagar längre än 8 timmar och antalet varierar beroende på sjukhus, från 0-3 stycken per termin.

Varken i Örebro, i Umeå eller på termin 8 vid Uppsala Universitet finns skoldagar längre än 8 timmar på granskade terminer.

Tabell 6. Finns det skoldagar längre än 8 timmar?

Lärosäte och termin	Dagar > 8 h?	Om ja, hur ofta?
Göteborg termin 6	Ja	3-5 gånger, i samband med kvällsjour
Göteborg termin 8	Ja	5 gånger
Örebro termin 7	Nej	-
Örebro termin 8	Nej	-
Linköping termin 8	Ja	1 gång, i samband med jour
Linköping termin 11	Ja	1-4 gånger, i samband med jour
Umeå termin 6	Nej	-
Umeå termin 8	Nej	-
Lund termin 7	Ja	1 gång
Lund termin 8	Ja	3 gånger
Uppsala termin 6	Ja	2 gånger, i samband med kvällsjour
Uppsala termin 8	Nej	-
Stockholm termin 6	Ja	0-3 gånger, beroende på sjukhus
Stockholm termin 7	Ja	0-3 gånger, beroende på sjukhus

Diagram 4. Finns det skoldagar längre än 8 timmar?

Äger olika moment rum på olika platser på studieorten? Har man tid att hinna mellan olika undervisningsmoment?

I Göteborg på termin 8 kan man under vissa kursveckor ha en halvdag på ett sjukhus och en halvdag på ett annat. Det är i schemat inte avsatt tid för pendlingen däremellan, man förväntas pendla under lunchen (ca 20 - 25 minuters restid kollektivt). Det kan ibland även vara så att en kvällsjour ska vara på ett annat sjukhus än där man har sin placering under dagen, även då saknas tid för pendling.

I Uppsala på termin 6 har läkarstudenterna vid ett fåtal tillfällen moment som ligger på olika ställen. Ingen tid finns avsatt för pendling. Dock rapporteras det att studenterna upplevt att handledare/avdelningen haft överseende med att man kommer sent på grund av transporten.

Även i Stockholm på termin 6 har läkarstudenterna moment på olika platser under dagen. Det avsätts då tid för pendling om man ska vara på olika sjukhus.

I övrigt är studenterna schemalagda på samma sjukhus under heldagar eller större placeringar.

Tabell 7. Pendling under skoldagen.

Lärosäte och termin	Måste man pendla mellan sjukhus under dagen?	Om ja, finns tid avsatt?
Göteborg termin 6	Nej	-
Göteborg termin 8	Ja	Nej
Örebro termin 7	Nej	-
Örebro termin 8	Nej	-
Linköping termin 8	Nej	-
Linköping termin 11	Nej	-
Umeå termin 6	Nej	-
Umeå termin 8	Nej	-
Lund termin 7	Nej	-
Lund termin 8	Nej	-
Uppsala termin 6	Ja	Nej
Uppsala termin 8	Nej	-
Stockholm termin 7	Ja	Ja
Stockholm termin 8	Nej	-

Antal schema: Hur många scheman har läkarstudenten att förhålla sig till?

Antal schema under terminen som studenten ska förhålla sig till varierar stort mellan de olika lärosätena. Läkarstudenterna på termin 8 i Göteborg har flest schema med totalt 23 olika, varav en del delas ut i pappersform och en del finns i olika flikar på läroplattformen. Under termin 6 har studenterna totalt 17 schema, två under Biomedicinsk fördjupning och 15 i kursen Invärtesmedicin. Majoriteten av alla scheman i Göteborg under de kliniska terminerna finns i olika pdf:er som antingen finns tillgängliga i rum på läroplattformen, alternativt att de delas ut i pappersform. TimeEdit, som används under de prekliniska terminerna, används som regel inte under de kliniska terminerna.

Det går inte att säga hur många scheman som läkarstudenterna vid Örebro Universitet har per termin, eftersom variationen är variation bland läkarstudenterna, beroende på vilket sjukhus och vilken klinik på sjukhuset hen är placerad på. Det ingår schema för bland annat föreläsningsschema, grupparbeten och kliniska placeringar. Ett exempel på antal schema under termin 8 var totalt 11 schema, varav två i pappersform, ett i TimeEdit-format och resterande via mail i Word eller Excel. Schema för undervisningen förlagd på campus finns att hitta via läroplattformen eller fritt på internet och ligger i mjukvaran Kronox, vilken motsvarar TimeEdit-format. Detta schema innehåller även vilka veckor praktiken kommer att pågå, men som en markering 8–17 måndag-fredag och motsvarar inte klinikernas egna schemaläggning.

I några fall (ex. gastroenterologi i Falun) har inga schema alls delats ut för en klinisk placering. Då har studenterna givits ett muntligt schema om tider att förhålla sig till under två veckor, ex. mån-fre 8–15.

Liksom i Örebro är undersökta terminer i Linköping indelade i delkurser. Under varje delkurs har studenten två scheman att förhålla sig till, ett i TimeEdit för allt schemalagt på campus och ett schema för placeringen. För placeringar på akut och vårdcentral har studenten enbart ett schema under kursen. Totalt ackumuleras detta i 6 schema under terminen.

I Umeå på termin 6 finns alla schema Moodle under respektive ämne. Studenten måste förhålla sig till följande schema: Individschema (blockschema), Föreläsningsschema, Schema för respektive ämne, något som totalt blir ca 12 schema per student under terminen. På termin 8 i Umeå har läkarstudenterna under terminen 13 schema. Detta sammanfaller till ca 1-3 schema per vecka; det är olika schema för varje block. Alla ligger på samma läroplattform men under olika flikar vilket skapar förvirring.

I Lund på termin 7 och 8 finns all information på ett schema i TimeEdit som är färdigt innan terminsstart. Under termin 7 har läkarstudenterna även ett jourschema på akuten.

I Uppsala på termin 6 har läkarstudenterna totalt 8 schema under terminen, dessa är ej samlade på samma ställe. På termin 8 har de ett schema i kursen barn- och utvecklingsbiologi samt 15 schema under kursen i Klinisk Medicin. Totalt 16 schema. Flera

schema erhålls enbart i pappersformat, vissa ligger i pdf-form på Studentportalen. TimeEdit används ej.

I Stockholm varierar antal schema mellan sjukhusen. På termin 6 har läkarstudenterna vid Danderyds sjukhus 15 schema totalt, vid Nya Karolinska Sjukhuset har 11 totalt, Huddinge sjukhus 12 schema, Södersjukhuset 11 schema. Under termin 7 har läkarstudenterna vid Danderyd sjukhus 11 schema, vid Nya Karolinska sjukhuset 13 schema, Huddinge sjukhus 11 schema, Södersjukhuset 9 schema. Under båda terminer har läkarstudenten 2-4 schema att förhålla sig till per vecka. De finns på mejl eller läroplattform.

Tabell 8. Totalt antal schema under terminen.

Ort och termin	Totalt antal schema under terminen
Göteborg termin 6	17
Göteborg termin 8	23
Örebro termin 7	-
Örebro termin 8	-
Linköping termin 8	6
Linköping termin 11	6
Umeå termin 6	12
Umeå termin 8	13
Lund termin 7	2
Lund termin 8	1
Uppsala termin 6	8
Uppsala termin 8	16
Stockholm termin 7	11-15
Stockholm termin 8	9-13

Jourer: Hur många jourer förväntas studenten genomföra under kursen? Är jourerna schemalagda utöver ordinarie schemalagd tid? Är det krav på att gå jour på helger/nätter?

Jourbördan för läkarstuderande varierar emellan studieorterna. Utöver tabellen ovan presenteras det nedan kort hur det fungerar på respektive studieort på de undersökta terminerna.

Göteborg: I Göteborg på termin 6 varierar jourbördan läkarstudenterna emellan beroende på vilket sjukhus man har sin praktik. Som minst förväntas läkarstudenterna att gå 4 kvällsjourer under sin verksamhetsförlagda utbildning, 17-21 på kvällen. Utöver detta har studenterna som läser akutmedicin vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset eller Skaraborgs sjukhus en obligatorisk jour, ca 16:30-20:00. De som läste kardiologi vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset hade ytterligare en kvällsjour 17-22.

På termin 8 har läkarstudenterna totalt 7 jourer under terminen. Två av dessa var helgjourer, de resterande fem ägde rum kvällstid på vardagar. Inga nattjourer. Samtliga är schemalagda utöver ordinarie schemalagd tid.

Örebro: Under de undersökta terminerna har ingen jourverksamhet varit inplanerad. Det har dock på vissa sjukhus och kliniker funnits som erbjudande för dem som velat eller behövt ta igen missade timmar. Det har i några fall på kirurgiska kliniken på Universitetssjukhuset Örebro under termin 8 varit studenter som blivit schemalagda med op-jour under kväll/natt, men då har det funnits information i schemat om att dessa kan bytas mot en vanlig eftermiddagsjour utan problem.

Linköping: På termin 8 i Linköping har läkarstudenterna på kursen i Allmän Kirurgi ett jourpass kvällstid om de var placerade på ett visst sjukhus, på de andra sjukhusen fanns inga krav på jourer. På kursen i Akutmedicin kan man på Linköpings Universitetssjukhus bli schemalagd dygnet runt, även nattetid som en del av att gå med akutläkarna. Hur man schemaläggs beror på tillgängligheten av handledare. Övriga placeringar på termin 8 har inga jourer.

På termin 11 har man ett jourpass under kursen i Anestesi. Under kursen i Obstetrik/Gynekologi har läkarstudenten två jourer kvällstid som kan bli helgjourer i undantagsfall. Under kursen i Barn- och ungdomsmedicin har man 3-4 jourer. Studenten får själv välja tider för jourerna; kväll, natt eller helg. Vid Linköpings Universitetssjukhus planeras en nattjour, men man får byta mot en helg- eller kvällsjour om studenten önskar så.

Umeå: I Umeå på termin 6 går läkarstudenterna 0-2 jourer per student. Under veckan på akutmottagningen är vissa pass förlagda på kvällen (16–22) och vissa på helgerna. Varje student får 0–2 sådana pass. Ej utöver ordinarie schemalagd tid. Om man blir placerad på ett helgpass förväntas man gå på det om man inte kan byta passet med en annan student.

Under termin 8 har läkarstudenterna totalt 4 jourer som ej är utöver ordinarie schemalagd tid. Inget krav på helg/nattjourer.

Lund: I Lund på termin 7 har läkarstudenterna totalt 4 jourer, som fördelas mellan dags- och kvällsjourer. På termin 8 har läkarstudenterna 6 jourer. Helgjour och kvällsjour förekommer men även här anmälan så oklart i vilken utsträckning.

Uppsala: På termin 6 i Uppsala har läkarstudenterna två jourer på kväll- eller helgtid. (Anestesi och gastrokirurgi). Likaså på termin 8 har de två jourer, en på psykiatrikursen och en på kursen i neurologi. De är schemalagda utanför ordinarie schemalagd tid. Vissa studenter har gått helgpass men inga nattpass.

Stockholm: Jourbördan för läkarstudenterna i Stockholm varierar beroende på sjukhus. Under termin 6 har läkarstudenterna vid Danderyds sjukhus 2 obligatoriska kvällsjourer, på Nya Karolinska Sjukhuset har läkarstudenterna 1 obligatorisk kvällsjour utöver, på Södersjukhuset har läkarstudenterna 0 jourer och vid Huddinge sjukhus har de 1 kvällsjour. Samtliga är utöver ordinarie schemalagd tid, ej obligatoriskt att gå helg/natt.

På termin 7 har läkarstudenterna på Danderyds sjukhus 3 obligatoriska kvällsjourer, på Nya Karolinska Sjukhuset har de 2 obligatoriska kvällsjourer, vid Huddinge sjukhus har de 1 kvällsjour och vid Södersjukhuset har de 1 obligatorisk kvällsjour samt en nattjour utöver ordinarie schemalagd tid.

Tabell 9. Jourverksamheten på de olika orterna.

Lärosäte och termin	Antal jourer under terminen	Är de utöver ordinarie schemalagd tid?	Är det krav på helg- eller nattjour?
Göteborg termin 6	4-6 jourer	Ja	Nej
Göteborg termin 8	7 jourer.	Ja	Ja, helgjour
Örebro termin 7	Inga obligatoriska	-	-
Örebro termin 8	Inga obligatoriska	-	-
Linköping termin 8	1-2 jourer	Nej	Ibland natt.
Linköping termin 11	7 jourer	Nej	Ibland helg/natt
Umeå termin 6	0-2 jourer	Nej	Nej
Umeå termin 8	4 jourer	Nej	Nej
Lund termin 7	4 jourer	Nej	Nej
Lund termin 8	6 jourer	Nej	Nej
Uppsala termin 6	2 jourer	Ja	Ibland helgjour
Uppsala termin 8	2 jourer.	Ja	Ibland helgjour.
Stockholm termin 6	1-2 jourer	Ja	Nej
Stockholm termin 7	1-3 jourer	Ja.	Ja, nattjour

Dygns- och veckovila: Arbetstagare ska enligt arbetstidslagen ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila per 24-timmarsperiod och 36 timmars sammanhängande veckovila per sjudagarsperiod – uppfylls detta under de kliniska placeringarna? Om nej, specificera i vilken utsträckning detta förekommer.

I samband med jourer händer det att dygnsvila bryts på läkarprogrammen i Göteborg, Linköping, Uppsala och Stockholm. I Göteborg bryts dygnsvilan en gång på termin 6 (om man har sin placering på Sahlgrenska Universitetssjukhuset under delkursen i kardiologi) samt tre gånger på termin 8.

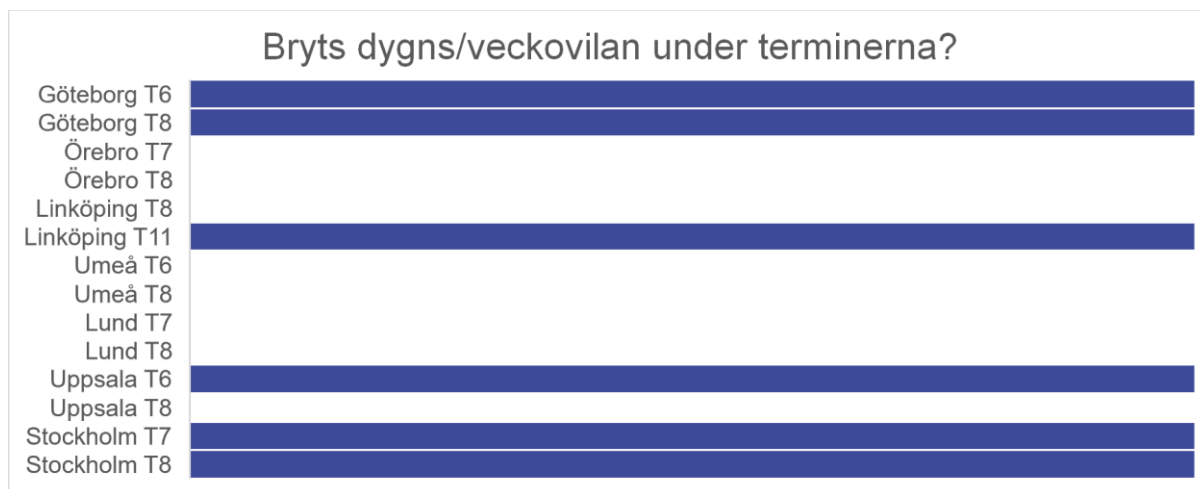
Även i Linköping på termin 11 bryts dygnsvilan för enstaka studenter, då i samband med jourer under anestesikursen. Likaså i Uppsala på termin 6 bryts den vid två tillfällen, båda i samband med kvällsjour.

Vid Karolinska Institutet bryts dygnsvilan för läkarstudenter på termin 7 på samtliga sjukhus. Vid 8 tillfällen på Danderyds sjukhus, 2 gånger på Nya Karolinska Sjukhus, 3 gånger på

Huddinge sjukhus samt 1 gång på Södersjukhuset. Samtliga gånger i samband med kvällsjourer.

Det finns inga tillfällen under de resterande undersökta terminerna på lärosätena på där inte kraven kring dygnsvila eller veckovila inte har uppfyllts.

Diagram 5. Bryts dygns/veckovilan under terminerna? Blå markering innebär att vilan bryts minst en gång under terminen.

Hur ser terminstiderna ut?

Avseende terminstiderna gäller det på samtliga orter att man har juluppehåll mellan jul och nyår samt att man inte är schemalagd på röda dagarna. Ingen ordinarie schemaläggning dessa dagar på någon ort på undersökta terminer.

Det finns dock skillnad i terminstider mellan orterna. På höstterminen börjar läkarstudenterna vid Göteborgs universitet, Örebro universitet och Linköping universitet en vecka tidigare på höstterminen jämfört med de andra fyra lärosätena.

Avseende vårterminen har lärosätena då lika terminstider, med undantag av Lund som har en veckas framåtförskjutning av terminen som följd av att studenterna har en veckas ledighet mellan höst- och vårterminen.

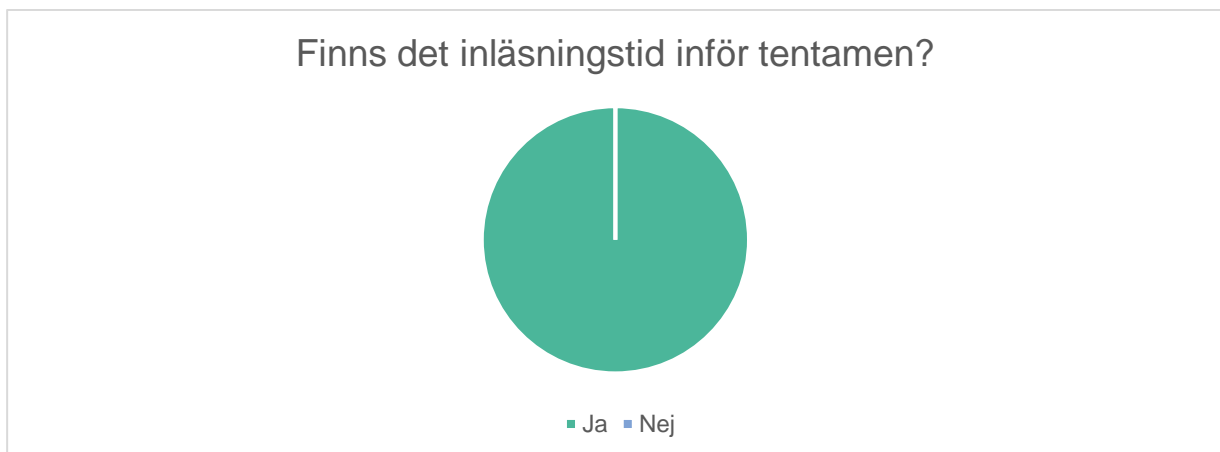
Tabell 10. Läkarprogrammets terminstider på de respektive orterna.

Ort	Hösttermin 2018	Vårtermin 2019
Göteborg	T1: 3/9 – 18/1 T2 – T11: 27/8 – 18/1	21/1 – 9/6
Örebro	27/8 – 18/1	21/1 – 9/6
Linköping	27/8 – 13/1	21/1 – 9/6
Umeå	3/9 – 18/1	21/1 – 9/6
Lund	3/9 – 18/1	28/1 – 16/6
Uppsala	3/9 – 18/1	21/1 – 8/6
Stockholm	3/9 – 18/1	21/1 – 9/6

Finns det inläsningstid inför tentamen?

På samtliga orter rapporteras det att det finns tid för inläsning inför tentamen. Antal dagar varierar mellan orterna samt inom orterna. Således är antal dagar ej kvantifierbart. På samtliga orter har man ledighet för studier under jul- och nyår på höstterminen.

Diagram 6. Inläsningstid inför tentamen.

Finns det schemalagda dagar för att ta ikapp missade obligatoriska moment?

Inte på någon ort under någon av de undersökta terminerna finns det schemalagda dagar för att ta ikapp missade obligatoriska moment. På alla orter erbjuds tillfälle för omtentamen och på flera orter, exempelvis i Umeå och i Uppsala, finns det ofta möjlighet att ta ikapp missade fallseminarier etc. Missar läkarstudenten en praktikdag på kliniken får detta tas ikapp vid ett senare tillfälle, ofta under den påföljande terminen. Det saknas alltså schemalagd möjlighet att ta ikapp obligatoriska moment i kliniken på samtliga orter.

Diagram 7. Finns det schemalagda dagar för att ta ikapp missade obligatoriska moment?

Kommentarer från OmSiS

Under 2018 fördes samtal mellan Sveriges läkarförbund Student och OMSiS avseende hur läkarstudenter i Sverige schemaläggs. Från OMSiS delgavs åsikter primärt från Örebro och Göteborg.

Problem som lyfts från Örebro är att schemat vid praktikveckor ofta kommer sent, vanligen veckan innan praktikveckan ska äga rum. Det önskas från OMSiS att praktikschemata ska publiceras på samma sätt som övriga schemata, det vill säga i Internettjänsten Kronox. De lyfter även att individuella schemata vore fördelaktigt.

Från Göteborg lyfts det via OMSiS att det under de kliniska placeringarna är ett problem att varje student har flera pdf-schemata. Schemat för praktikveckor kommer sent och försvårar för läkarstudenten att planera sitt liv. Ytterligare problem är att det är stressigt och krångligt med att hitta sitt schema bland 5-10 olika gruppindelningar i sina pdf-schemata. Under de prekliniska kurserna används TimeEdit, som även det har sina svagheter då det blir rörigt då man ser kursens alla undergrupper i samma schema. Sammanfattat från Göteborg finns det en stark efterfrågan att sluta ha (flera) pdf-schemata och flytta dem till ett digitalt schema. Schemat ska vara individuellt och helst vara tillgängligt minst 3 veckor innan praktikens start.

Diskussion

Schemaläggning och psykisk ohälsa

I rapporten om Psykisk ohälsa som Sveriges läkarförbund Student tog fram 2017 påtalades det att en stor arbetsbörda är en starkt bidragande faktor till den utbredda psykiska ohälsan bland läkarstudenter. I denna kartläggning av hur läkarstudenter i Sverige schemaläggs det utläsas att arbetsbördan varierar lärosätena emellan. I genomsnitt har läkarstudenterna vid Karolinska Institutet störst arbetsbörda med en genomsnittlig schemaläggning samt genomsnittlig obligatorisk schemalagd tid på 39 respektive 40 timmar i veckan på undersökta terminer. Under de kliniska placeringarna är all schemaläggning i Stockholm dessutom obligatorisk, utan tid för självstudier. Detta i jämförelse med Lund, som har en genomsnittlig schemaläggning på 20 timmar per vecka på termin 7.

Additionellt till detta är läkarstudenterna i Stockholm på termin 7, i Göteborg på termin 6, i Lund på termin 8 och i Uppsala på termin 6 schemalagda i mer än 40 timmar per vecka vid minst ett tillfälle på de undersökta terminerna. Då är det i detta inte inräknat självstudietid.

Ytterligare en sak som kan bidra till den psykiska ohälsan bland läkarstudenterna är den stora mängden schema som läkarstudenterna har att förhålla sig till på majoriteten av studieorterna. På termin 8 i Göteborg har studenterna totalt 23 olika schema under en termin, varav de flesta är i pdf-form och som återfinns på olika flikar på läroplattformen. På samtliga orter utom Lund har läkarstudenterna multipla schema att förhålla sig till varje vecka och olika schema finns på olika ställen (på olika platser i läroplattformen, på mejlen, i pappersform med mera). Detta kan leda till en stor administrativ stress för läkarstudenterna, vilket kan påverka det psykiska måendet negativt.

En annan bidragande faktor till psykisk stress hos läkarstudenter är det faktum att det inte finns avsatta tider för att ta ikapp missade obligatoriska moment. Det erbjuds tillfällen för omtentamen på samtliga orter, men om läkarstudenten missar praktik på grund av sjukdom finns det inte avsatt tid för att ta ikapp detta. Detta medför i praktiken att läkarstudenterna trotsar att sjukdom och genomför praktiken trots detta. Detta skadligt för patienterna, som riskerar infektion, men även skadligt för läkarstudenterna som inte kan stanna hemma vid varken fysisk eller psykisk sjukdom. Stannar läkarstudenten hemma är det studentens ansvar att ordna med tillfälle för att ta ikapp missade moment. Oftast löser sig sådana här situationer på ett eller ett annat sätt. Det vanligaste är att läkarstudenten får gå in extra på kvällar eller helger, alternativt ta ikapp momentet under kommande termin. Om det senare alternativet väljs kan dock nya problem uppstå, eftersom läkarstudenten då studerar en annan kurs med obligatoriska moment, som även dessa saknar ersättningstillfällen. Det hela resulterar i en nedåtgående spiral som kan orsaka en psykisk stress för studenten.

Ytterligare en sak som kan orsaka stress för läkarstudenterna är då de måste pendla mellan olika sjukhus under samma dag. Detta förekommer på tre lärosäten på undersökta terminer: i Göteborg på termin 8, Uppsala termin 6 och Stockholm termin 6. I Stockholm har de avsatt

tid för pendlingen, till skillnad från i Göteborg och i Uppsala. Detta medför att lunch och övriga raster avsätts för pendling. Detta medför en ökad stress för studenterna och spär på psykisk ohälsa.

Återhämtning och studietid

Vid fyra lärosäten av sju bryts dygnsvilan minst en gång på undersökta terminer, samtliga i samband med jourer och på sex av sju lärosäten är studenterna schemalagda på obekvämt arbetstid, då med obligatorisk närvaro. I samband med jourerna har läkarstudenterna på fem av sju lärosäten också skoldagar som är längre än 8 dagar. Utöver detta har många studenter en pendlingstid till sjukhusen som inte räknas in i detta, men som givetvis påverkar återhämtningen. Sammantaget har studenterna på de kliniska terminerna inte optimala förutsättningar för återhämtning efter skoldagarna.

På temat återhämtning utgör även terminstider en viktig del. Universiteten har liknande terminstider, men i Göteborg, Örebro och Linköping börjar höstterminen en vecka tidigare, trots att sluttiden för höstterminerna är desamma (bortsett från Linköping som slutar 5 dagar tidigare). I Lund har läkarstudenterna en veckas uppehåll mellan höst- och vårterminen, som bidrar till återhämtningen. Detta medför att de slutar en vecka senare på sommaren än övriga lärosäten.

Vad gäller schemalagd självstudietid varierar detta mellan de olika lärosätena. Sammanfattningsvis är normen att självstudietid inte är schemalagd, med vissa undantag. Den generella uppfattningen från universiteten verkar vara att läkarstudenterna har självstudietid de timmar de inte är schemalagda. Detta kan bli problem i till exempel Stockholm, där läkarstudenterna i undersökta terminer har haft en genomsnittlig schemaläggning med obligatorisk närvaro i 39 respektive 40 timmar per vecka. I de fallen har man ingen självstudietid som ryms inom en normal arbetsvecka. Det kan även bli som i Uppsala på termin 8, där studenten har rätt att ta ut en halvdag för självstudier, men om studenten inte ansvarar för detta själv blir det inte av.

Avslutningsvis vad gäller studietid och återhämtning är att vid fyra av de undersökta terminerna är läkarstudenterna, vid minst ett tillfälle på respektive termin, schemalagda över 40 timmar per vecka. Enligt Arbetstidslagen ska den ordinarie arbetstiden högst uppgå till 40 timmar per vecka, något som även bör gälla läkarstudenter i klinisk vardag. I denna kartläggning är det inte undersökt hur många gånger läkarstudenterna på dessa fyra terminer är schemalagda över 40 timmar per vecka, men det är något som inte bör ske över huvud taget, framför allt om inte självstudietid är inräknat i dessa timmar.

Jourverksamhet

Under de kliniska terminerna ingår det på flera lärosäten jourverksamhet som en del i utbildningen. Tanken är då att läkarstudenten ska få öva upp sina kliniska kunskaper genom att följa med en jour i några timmar. Det kan vara dagsjourer, kvällsjourer, helgjourer eller

nattjourer. Kartläggningen har visat att jourbördan varierar stort mellan de olika lärosätena. I Örebro har man på undersökta terminer inga obligatoriska jourer, medan man i Göteborg på termin 8 och i Linköping på termin 11 har man så mycket som 7 obligatoriska jourer. I samband med jourverksamheten händer det, som ovan nämnt, att man bryter såväl dygnsvila som att läkarstudenten har skoldagar längre än 8 timmar.

Antal schema och när de erhålles

Vad gäller antal schema under terminen varierar detta stort mellan de olika lärosätena, i spannet 1 schema per termin till 23 schema per termin. Det varierar även inom orterna, som ses i Stockholm. Beroende på vid vilket sjukhus läkarstudenten är placerad har man fler eller färre scheman, med en variation 11-15 respektive 9-13 schema. I Lund har alla läkarstudenter ett personligt schema i TimeEdit som finns färdigt vid skolstart. Till detta finns ett journalschema på akuten, där studenterna själva anmäler sig till jourer. I detta avseende är Lund ett föredöme, då detta minskar den administrativa bördan för läkarstudenterna, som då kan lägga sin energi och tid på sina studier.

Ett annat problem rörande läkarstudenternas schema är att de inte alltid är tillgängliga för studenterna i rimlig tid. Målsättningen från universiteten är att studentens schema ska vara tillgängligt minst två veckor i förtid. Denna kartläggning visar att så är inte fallet. Generellt finns ramschema, föreläsningsschema och liknande tillgängligt i god tid för studenterna, men vad gäller schema för praktikveckorna kan dessa bli tillgängliga så sent som samma dag som praktikveckan startar. Detta är ohållbart och skapar stress för läkarstudenterna. Även här är Lunds universitet ett föredöme, där ett personligt schema för terminen finns färdigt vid skolstart.

Styrkor och svagheter

En styrka med denna kartläggning är att aktuella schema har använts i undersökningen. Vid kartläggningen har representanter från varje lärosäte ansvarat för insamlat av data och dessa representanter har en god insyn i hur schemalaggningsen fungerar på studieorten.

En svaghet med kartläggningen är att det enbart kartlagts hur läkarstudenter schemaläggs officiellt. Ett problem som råder på de kliniska placeringarna är dock att läkarstudenterna erhåller tider för när skoldagen ska börja och sluta, men detta stämmer inte nödvändigtvis överens med verkligheten. Ibland slutar man tidigare än det är sagt och ibland blir man kvar längre. Denna osäkerhet gör det svårt att planera sin vardag, eftersom man trots sitt schema inte säkert vet hur dagen kommer se ut. I vilken utsträckning detta sker har inte varit en del i denna kartläggning och det är något som behöver vidare utredning.

Avslutande reflektion

Sammanfattningsvis råder det stora olikheter lärosätena emellan avseende schemalaggningsen. Sättet som läkarstudenter i Sverige schemaläggs har flera brister och flera åtgärder behöver vidtas. Antal schema per student och termin måste generellt bli färre och tid för självstudier måste avsättas i schemat så att det inte missas. Studentens schema måste vara tillgängligt i god tid, minst två veckor i för tid. Utrymme i kurserna måste skapas så att det finns möjlighet för läkarstudenten att ta ikapp missade moment.

Referenser

Altamirano, Zoe & Chidiac, Christine & Risinger Liljegren, Axel (2017) *Psykisk ohälsa hos Sveriges läkarstudenter* Stockholm (Sveriges läkarförbund Student)

SFS 1977:1160, *Arbetsmiljölagen*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet

SFS 1982:673, *Arbetsstidslagen*. Stockholm; Arbetsmarknadsdepartementet

Sveriges läkarförbund (2019) *Arbetstider och arbetsregler*. Tillgänglig: <https://slf.se/rad-och-stod/lag-och-avtal/arbetstider-och-arbetsstidsregler/>

Bilaga 1. Frågor som användes vid kartläggningen.

1. Hur många timmar är läkarstudenter schemalagda i snitt per kurs?
2. Vilken är den maximala schemaläggningen tidsmässigt?
3. Finns det schemalagd självstudietid/ingår det självstudier i schemaläggningen?
4. Hur många schemalagda timmar är obligatoriska (i snitt)? Hur stor andel av de obligatoriska timmarna är på obekväma arbetstider? (Enligt Läkarförbundet får ordinarie arbetstid förläggas mellan 07:00-21:00).
5. Hur långt i förtid erhåller studenterna exakt schema för veckan?
6. Finns det skoldagar som är längre än > 8 timmar? Om ja, hur ofta?
7. Äger olika moment rum på olika platser på studieorten? Har man tid att hinna mellan olika undervisningsmoment?
Exempelvis att man har ett seminarium på ett sjukhus på förmiddagen och ett annat seminarium på ett annat sjukhus på eftermiddagen.
8. **Antal schema: Hur många schema studenten har att förhålla sig till?**
Med detta menas dels totalt antal schema under kursens gång men också antal schema per vecka. Ramschema, veckoschema, blockschema, jourschema etc. Är allt inlagt i ett Time Edit-format eller är det olika schema för olika delkurser? Ligger alla schema på samma plats på läroplattformen?
9. **Jourer: Hur många jourer förväntas studenten genomföra under kursen? Är jourerna schemalagda utöver ordinarie schemalagd tid? Är det krav på att gå jour på helger/nätter?**
10. **Dygns- och veckovila: Arbetstagare ska enligt arbetstidslagen ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila per 24-timmarsperiod och 36 timmars sammanhängande veckovila per sjudagarsperiod – uppfylls detta under de kliniska placeringarna? Om nej, specificera i vilken utsträckning detta förekommer.**
11. **Hur ser terminstiderna ut?**
Är man exempelvis schemalagd i mellandagarna under jul?
12. Finns det inläsningstid inför tentamen?
13. Finns det schemalagda dagar för att ta ikapp missade obligatoriska moment?

Bilaga 2. Vilka kurser som kartlades

Göteborg

Termin 6: Invärtesmedicin. Biomedicinsk fördjupning 3.

Termin 8: Kirurgi.

Örebro

Termin 7: Delkurs 1 Respiration/Cirkulation och Delkurs 2 Försvar.

Termin 8: Delkurs 1 Neurologi & Ortopedi och Delkurs 2 Nutrition, Metabolism och Elimination.

Linköping

Termin 8: Allmän kirurgi, Akut/Allmän Internmedicin, Akutmottagningen, Vårdcentral.

Termin 11: Anestesi, Obstetrik och gynekologi, Barn- och ungdomsmedicin.

Umeå

Termin 6: Klinisk kurs 1.

Termin 8: Klinisk kurs 3.

Lund

Termin 7: Klinisk medicin 2.

Termin 8: Klinisk medicin 3.

Uppsala

Termin 6: Klinisk medicin.

Termin 8: Barn- och utvecklingsbiologi. Klinisk medicin.

Stockholm

Termin 6: Klinisk medicin.

Termin 7: Klinisk medicin – inriktning kirurgi.